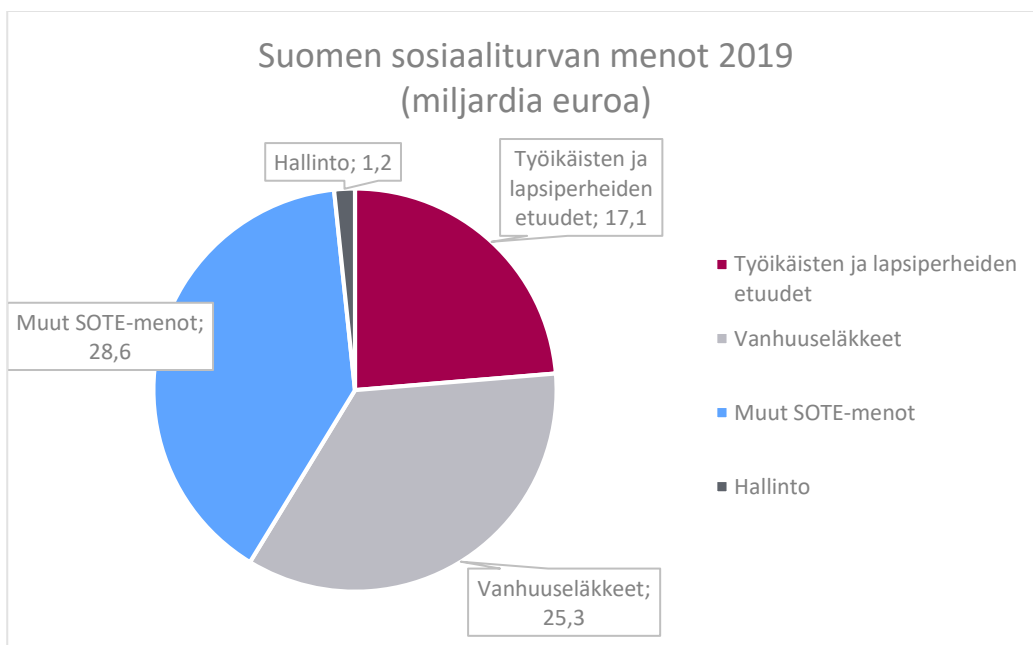

Sosiaaliturvan menojen ja rahoituksen kuvaus sosiaaliturvakomitealle

Tässä muistiossa luodaan yleiskatsaus Suomen sosiaaliturvan, erityisesti sosiaaliturvakomitean agendalla olevien etuuksien, menoihin ja rahoitukseen sekä etuuksien saajamääriin. Rahoitus ja menot on kuvailtu pääpiirteissään ja yksityiskohtien suhteen esityksessä voi olla pieniä epätarkkuuksia.

Sosiaaliturvan menot olivat vuonna 2019 yhteensä noin 72 miljardia euroa¹. Suurimpia eriä ovat vanhuuseläkkeet sekä sosiaali- ja terveystalvet². Työikäisten ja lapsiperheiden etuuksiin ja tukiin käytettiin vuonna 2019 noin 17,1 miljardia euroa, eli neljäsosa sosiaaliturvan kokonaismenoista.

Kuvio 1: Suomen sosiaaliturvan kokonaismenot 2019 (Lähde: THL / Sosiaaliturvan menot ja rahoitus 2019)

¹ [Sosiaaliturvan menot ja rahoitus 2019, THL](#)

² Luvuissa on käytetty EU:n sosiaaliturvan tilastointijärjestelmän (ESSPROS) mukaisia määritelmiä, eli mukana ovat kaikki julkisten ja yksityisten tahojen toimenpiteet, joiden tarkoituksena on turvata yksilön ja perheen toimeentulo tiettyjen riskien ja tarpeiden varalta.

Kuviossa 2 (seuraava sivu) on esitetty lapsiperheiden ja työkäisten etuuksien³ rahoituksen lähteet sekä etuusmenot rahoittajittain. Noin puolet näistä etuuksista (8,3 miljardia euroa) rahoittaa valtio pääosin verovaroin. Ansiosidonnaiset etuudet rahoitetaan suurimmalta osin vakuutettujen ja työntajien maksamalla sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja eläkemaksuilla. Kunnat rahoittavat lastenhoidon tukia, osan toimeentulotuesta⁴ sekä osan pitkäaikaisesti työttömänä olleiden työmarkkinatuesta. Koska tulot ja menot eivät mm. rahastoinnin vuoksi vastaa vuositasolla aivan toisiaan, rahoittajien luvut eivät vastaa ko. vuoden vakuutusmaksutuottoja.

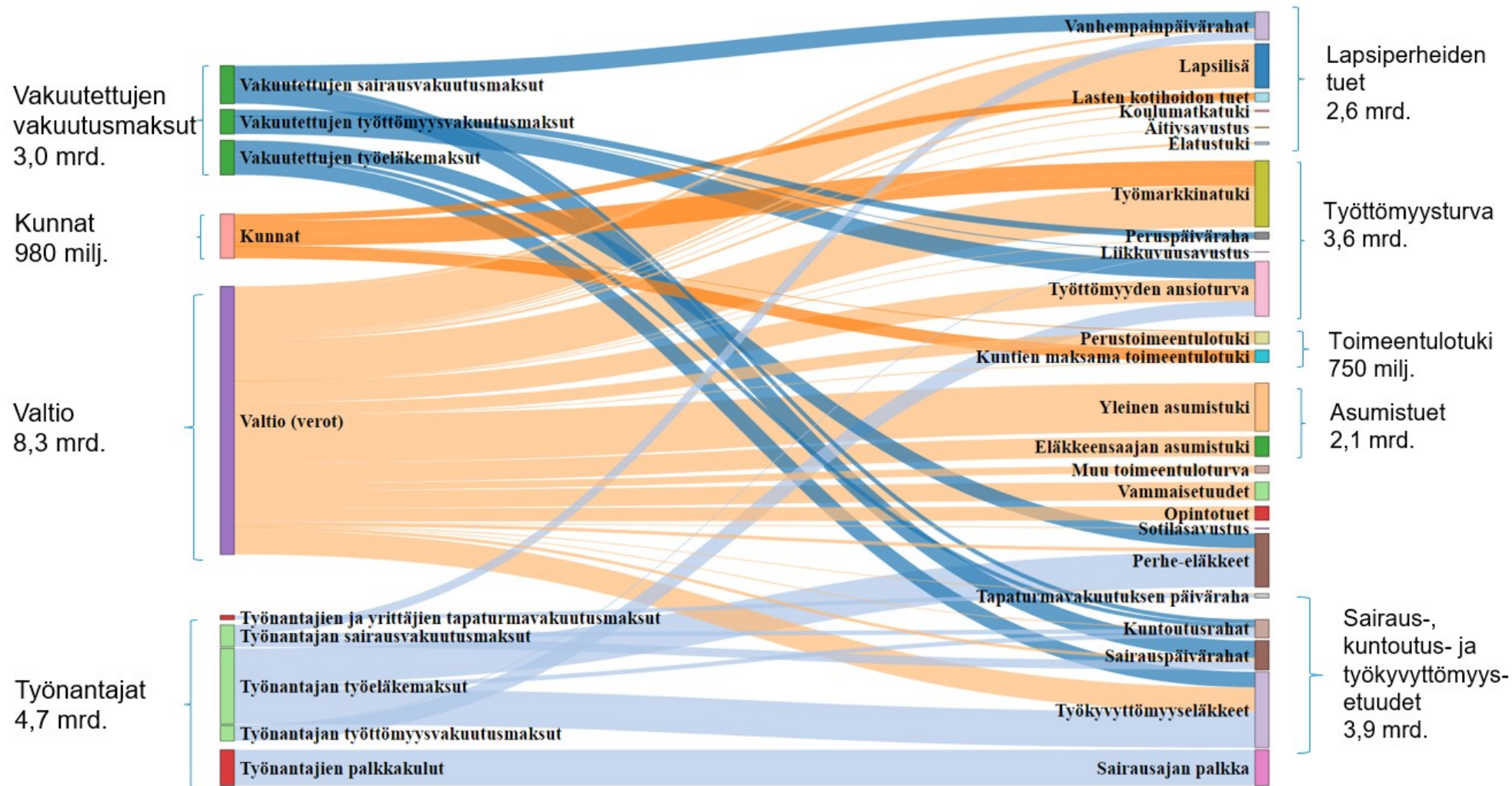
Vanhuuseläkkeet eivät kuulu sosiaaliturvakomitean agendalle ja ne on siten jätetty tarkastelun ulkopuolelle⁵. Työeläkejärjestelmästä kuitenkin kustannetaan myös mm. työkyvyttömyyseläkkeitä sekä kuntoutusetuuksia. Tilastossa myös työnantajien maksama sairausajan palkka on määritelty sosiaaliturvamenoksi.

³ Tarkastelussa ovat mukana myös esim. perhe-eläkkeet ja eläkkeensaajan asumistuki, joista suurin osa maksetaan vanhuuseläkeiän saavuttaneille.

⁴ Kunnan maksama osuus perustoimeentulotuesta on kuvassa osana kuntien maksamaa toimeentulotukea

⁵ Kuvaus työ- ja vanhuuseläkejärjestelmistä [ETK:n sivuilla](#)

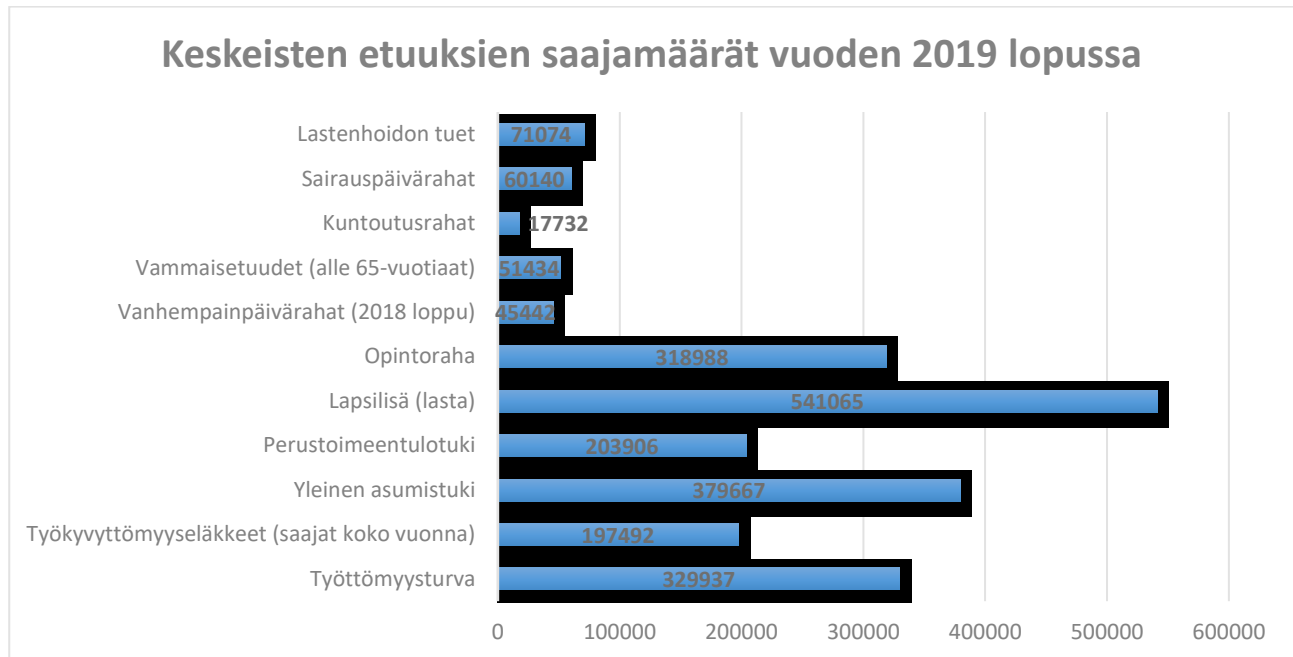
Kuvio 2: Keskeisten etuuksien rahoittajat ja menot 2019, luonnos (Lähde: THL / Sosiaaliturvan menot ja rahoitus 2019)

Kuviossa 3 on esitetty eräiden yleisimpien etuuskien saajamääriä vuoden 2019 lopussa. Kuvion luvut ovat henkilömääriä myös etuuksissa, joita maksetaan kotitalouskohtaisesti.

Saajamäärätietoja täydennetään myöhemmin mm. jaottelulla sukupuolen mukaan.

Kuvio 3: Keskeisten etuuskien saajamäärät

Rahoitusmekanismien / järjestelmän kuvaus

Sosiaaliturvan rahoituksen periaatteena on, että perusturvaetuuksien rahoitusvastuu kuuluu pääosin valtiolle ja ansioturvan rahoitusvastuu työnantajille ja työntekijöille. Vapaaehtoisten maksujen osuus on Suomen sosiaaliturvajärjestelmässä vähäinen.

Merkittävimpiä valtion rahoittamia perusturvaetuuksia ovat työmarkkinatuki, asumistuet, lapsilisä, elatustuki, opintoraha, perustoimeentulotuki, kansan- ja takuueläke ja vammaisetuudet. Nämä ovat pääosin valtion rahoittamia etuuksia. Kunnat rahoittavat perusturvaetuuksia työmarkkinatuen, toimeentulotuen ja lasten kotihoidon tuen osalta. Kunnat osallistuvat työmarkkinatukea pitkäaikaisesti saavien rahoitukseen ja rahoittavat puolet niistä työttömyysajan työmarkkinatukipäivistä, joissa päiväkertymä on 300 – 999 päivää ja 70 prosenttia niistä, joissa päiväkertymä on 1 000 tai enemmän. Tällä pyritään antamaan kunnille kannustimia työttömyyden hoitoon. Kunnat rahoittavat myös puolet perustoimeentulotuen kustannuksista⁶ sekä kokonaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset. Lisäksi kunnat rahoittavat Suomessa asuvien perheiden lasten kotihoidon tuet, koska kunnat vastaavat myös lasten päivähoidon rahoituksesta. Perusturvaetuuksista työttömyysturvan peruspäivärahan rahoittamiseen osallistuvat valtion lisäksi työllisyysrahasto sekä työttömyysvakuutuskassoihin kuulumattomat palkansaajat.

Ansiosidonnainen sosiaaliturva rahoitetaan pääosin lakisääteisillä vakuutusmaksuilla, joita maksavat työnantajat, yrittäjät sekä työntekijät/palkansaajat. Valtio osallistuu ansioturvan rahoitukseen tietyissä erityistapauksissa. Merkittävimpiä ansiosidonnaisia etuuksia ovat työeläkkeet, ansiosidonnainen työttömyysturva, sairauspäivärahat, vanhempainpäivärahat sekä tapaturmavakuutus.

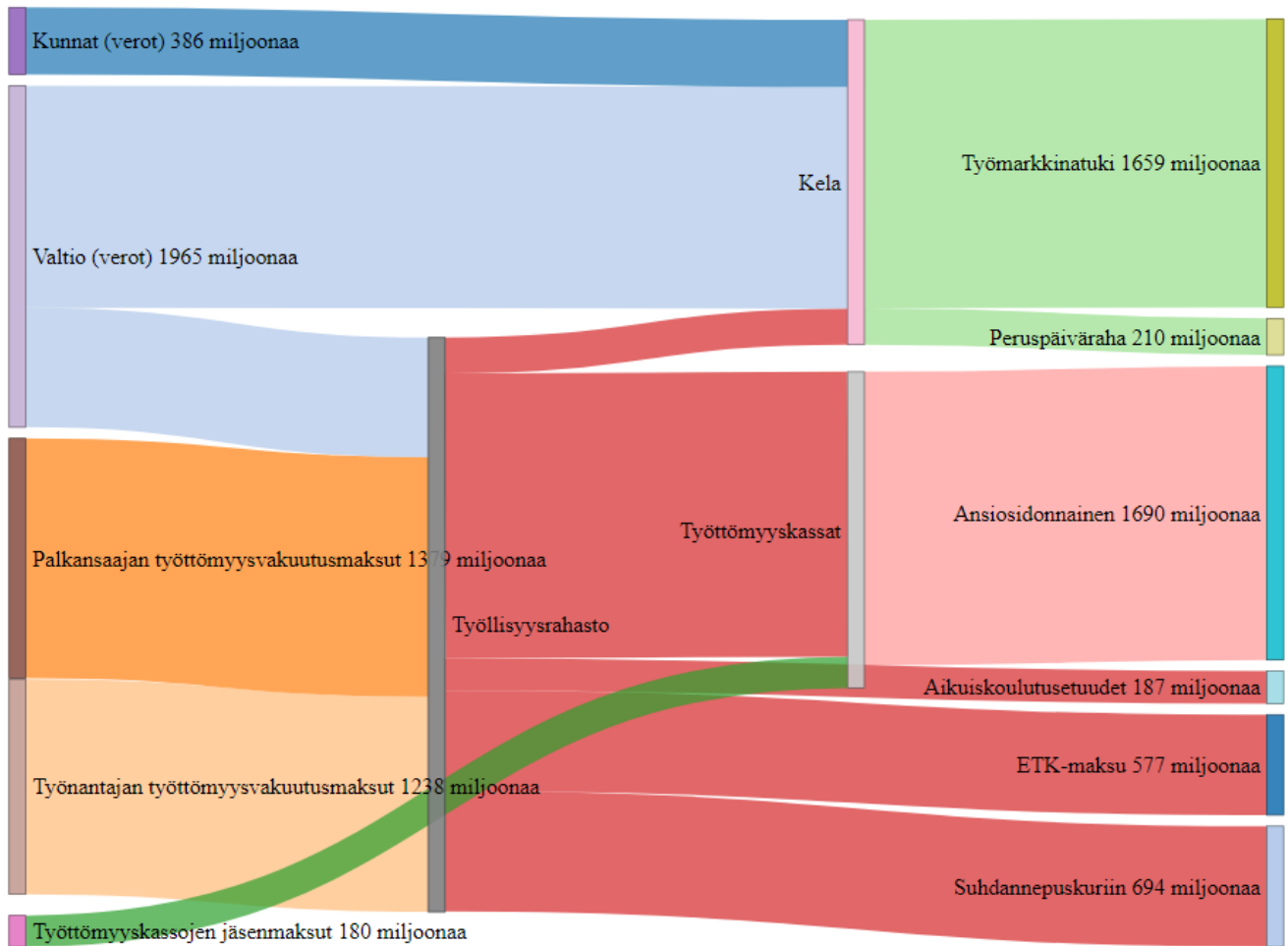
Lakisääteiset työeläkkeet rahoitetaan pääasiassa jakojärjestelmällä eli kunkin vuoden työnantajien, työntekijöiden ja yrittäjien työeläkemaksuilla. Yksityisten alojen työeläkemaksu on keskimäärin 24,4 prosenttia vuonna 2021. Työnantajien työeläkemaksu on keskimäärin 16,95 %, mutta maksutaso vaihtelee työnantajan koon ja työnantajan omille työntekijöille myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden mukaan. Pienet työnantajat maksavat tasamaksua. Työntekijän osuus kokonaismaksusta on 7,15 prosenttiyksikköä alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä sekä 8,65 prosenttiyksikköä 53–62-vuotiailla. Vuonna 2021 yrittäjien työeläkemaksu on 24,10 prosenttiyksikköä alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä sekä 25,60 prosenttiyksikköä 53–62-vuotiailla.

⁶ kunnat eivät osallistu työ- ja elinkeinoministeriön rahoittaman pakolaisten ja paluumuuttajien perustoimeentulotuen kustannuksiin

Osa eläkkeistä rahoitetaan osittain rahastoivan periaatteen mukaan käyttämällä myös aiemmin kerättyjä rahastoja ja eläkevarojen sijoitustuottoja. Yrittäjien, maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkkeitä rahoitetaan myös valtion osuuksilla. Työttömyysajalta kertynyt eläke rahoitetaan Työllisyysrahaston osuudella.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan ansio-osa eli peruspäivärahan määrän ylittävä osa etuudesta rahoitetaan pääosin työntekijöiden ja työnantajien maksamilla työttömyysvakuutusmaksuilla, joita hallinnoi Työllisyysrahasto. Työntekijän maksuprosentti oli vuonna 2021 1,4 prosenttia palkasta ja työnantajan maksuprosentti 0,5 – 1,9 prosenttia riippuen työnantajan palkkasummasta. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan perusosan rahoittaa valtio. 5,5 prosenttia kustakin ansiopäivärahasta rahoitetaan työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Näistä yleisistä periaatteista on myös joitakin poikkeuksia. Esimerkiksi lomautusajan ansiopäivärahoihin ei makseta valtionosuutta. Työllisyysrahasto myös tilittää kassaan kuulumattomien työttömyysvakuutusmaksuja vastaavan rahamäärän Kelalle peruspäivärahan rahoitukseen. Työttömyysturvan rahavirrat on esitetty visuaalisesti kuviossa 4.

Kuvio 4: Työttömyysturvan rahavirrat 2019 (Lähteet: Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2019, Työllisyysrahaston vuosikertomus 2019)

7

Sairauspäivärahat ja vanhempainpäivärahat ovat osa työtulovakuutuksen kuluja, jotka rahoitetaan työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien vakuutusmaksuilla sekä valtion osuudella. Vuonna 2021 työnantajien sairausvakuutusmaksu on 1,53 prosenttia, palkansaajien ja maatalousyrittäjien

⁷ Lähteet: [THL / Sosiaaliturvan menot ja rahoitus 2019](#), Työllisyysrahaston vuosikertomus 2019

päivärahamaksu on 1,36 prosenttia ja muiden yrittäjien päivärahamaksu on 1,55 %. Jos vuotuinen palkka- ja työtulo alittaa 14 766 euroa, ei palkansaajien tai yrittäjien maksu peritä. Päivärahojen osalta työnantajien rahoitusosuus on noin 44 %, palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus on myös noin 44 %. Valtio rahoittaa vähimmäismääräiset päivärahat sekä 5 % ansiosidonnaisista päivärahoista, näiden osuus yhteensä noin 12 %.

Työnantajat vastaavat palkansaajien tapaturmavakuutuksen rahoituksesta. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen maksu vaihtelee työnantajan teettämän työn vaarallisuuden mukaan 0,05–5 prosentin välillä ja on keskimäärin 0,7 prosenttia palkoista vuonna 2021. Valtion rahoittaa osan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista. Yrittäjien tapaturmavakuutus on vapaaehtoinen ja se rahoitetaan yrittäjien vakuutusmaksuilla.

Valtion rahoitusosuus perusturvan rahoituksesta vaihtelee riippuen etuusjärjestelmästä. Sairausvakuutuksessa valtio rahoittaa vähimmäismääräisistä päivärahoista vain sen osuuden, joka ylittää vakuutetun vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden määrän. Työttömyysturvassa valtion taas rahoittaa kaikista ansiosidonnaisista päivärahoista peruspäivärahan suuruisen osuuden. Eläkkeiden osalta valtio rahoittaa kokonaan takuueläkkeen ja kansaneläkkeen. Työeläkkeiden osalta valtio osallistuu yrittäjien ja maatalousyrittäjien osalta rahoitukseen siltä osin, kuin vakuutusmaksut eivät riitä vuosittaisten eläkemenojen rahoitukseen. Merimiesten eläkkeistä valtio rahoittaa 31 prosenttia.

Suomen sosiaalimenot kansainvälisesti verrattuna

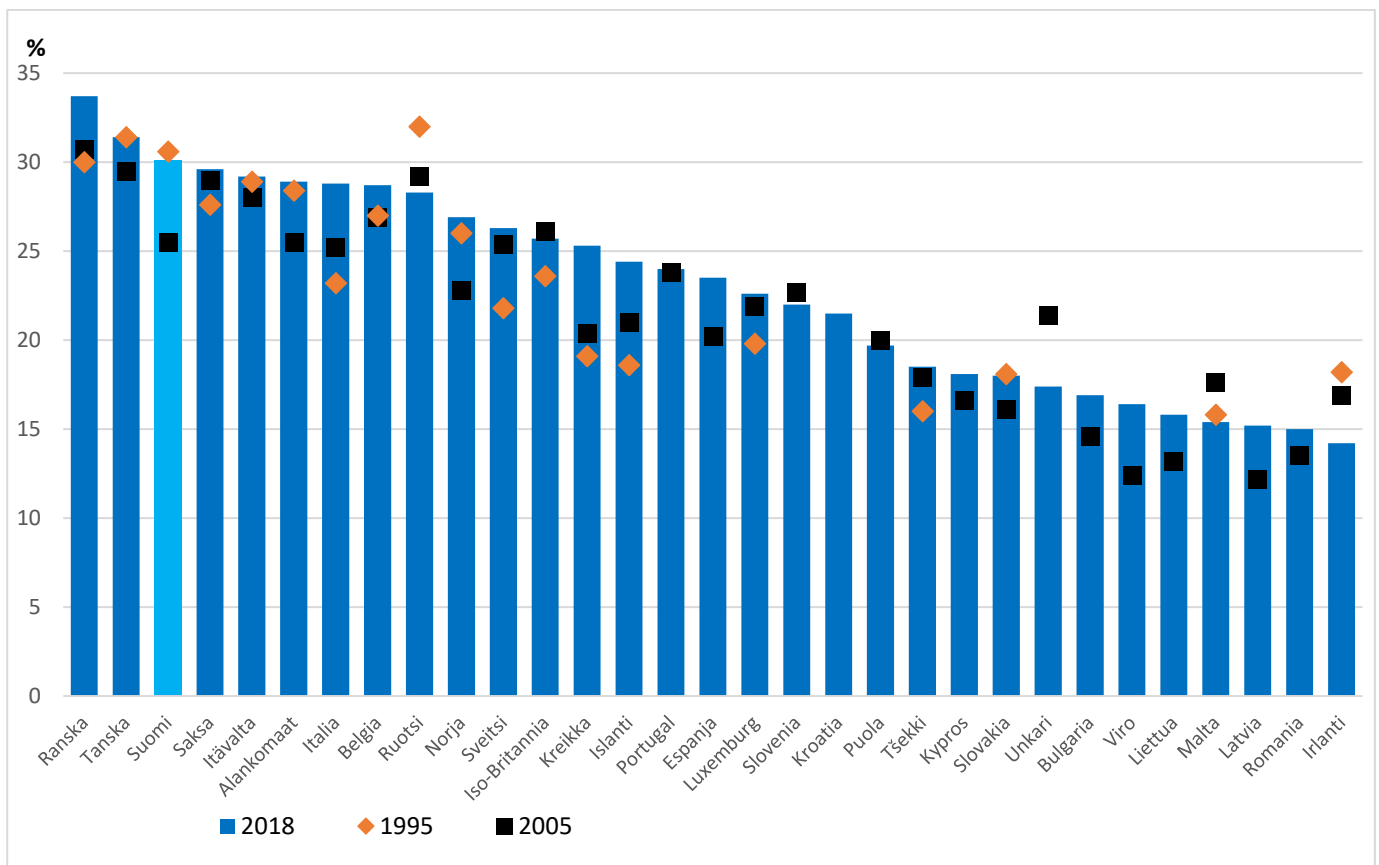
Kansainvälistä vertailutietoa sosiaalimenoista tuottavat sekä Euroopan Unionin tilastovirasto Eurostat että OECD. EU:n jäsenmaiden osalta OECD:n tilastot tukeutuvat pitkälti Eurostatin keräämiin tietoihin. OECD:n ja Eurostatin määritelmät kuitenkin eroavat jossain määrin toisistaan, jonka takia myös Eurostatin ja OECD:n luvut poikkeavat toisistaan.

Bruttokansantuotteeseen suhteutetut sosiaalimenot ovat Suomessa korkeammat kuin useimmissa muissa EU-maissa. Vuonna 2018 sosiaalimenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli nykyisistä EU-maista kolmanneksi suurin. Sosiaalimenojen BKT-suhde ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellisen korkea muihin Pohjoismaihin tai useisiin Länsi-Euroopan maihin verrattuna.

Vuosien 2007-2009 finanssikriisiä edeltävään aikaan verrattuna BKT-suhde on kasvanut Suomessa nopeammin kuin muissa EU-maissa. Tähän on osaltaan vaikuttanut jakajana toimivan bruttokansantuotteen heikko kehitys. (kuvio 1)

Koska sosiaalimenot on tarkastelussa suhteutettu kotimaisen tuotannon arvoa kuvaavaan bruttokansantuotteeseen indikaattori ei kuvaa menojen absoluuttista tasoa. Hintatasoon suhteutetut henkeä kohti lasketut sosiaalimenot olivat Suomessa vuonna 2018 EU-maista seitsemäksi suurimmat.

Kuvio 5. Sosiaalimenojen BKT-suhde eräissä EU- ja ETA-maissa vuosina 1995, 2005 ja 2018, %

Lähde: Eurostatin tietokanta, *Population and Social Conditions / Social Protection*, [linkki](#). Viitattu 7.6.2021.

Sosiaalimenojen tasoa selittäviä teorioita

Eri maiden sosiaalimenojen tasoa ja kehitystä ajassa on pyritty selittämään erilaisilla tekijöillä ja teorioilla (ks. lyhyt yhteenveto Haelg ym. 2020). Osa selittäivistä tekijöistä on puhtaasti mekanistisia kuten erot eri maiden ikärakenteessa, työttömyysasteessa ja suhdannetilanteessa. Muiden tekijöiden pysyessä ennallaan esimerkiksi vanhusväestön osuuden kasvu kasvattaa eläke-, terveydenhoito- ja hoivamenoja sekä vähentää työvoimaa ja tätä kautta jakajana olevaa bruttokansantuotetta. Vastaavasti työttömyyden kasvu laskusuhdanteessa lisää työttömyysturvamenoja ja tätä täydentäviä muita etuusmenoja ja samanaikaisesti jakajana olevan bruttokansantuotteen kehitys heikkenee. Sosiaalimenojen skenaariolaskemat perustuvat usein tällaisiin mekanistisiin vaikutussuhteisiin. Monimutkaisemmissa mallitarkasteluissa pyritty ottamaan huomioon esimerkiksi ikärakenteen muutoksesta johtuvan sosiaalimenojen kasvun heijastusvaikutukset talouteen ja talouden eri toimijoiden käyttäytymiseen (ks. Lassila ja Valkonen 2021).

Sosiaalimenojen tasoa ja kehitystä edellä mainittujen demograafisten ja taloudellisten tekijöiden ja teorioiden lisäksi pyritty selittämään myös muunlaisilla teorioilla. Globalisaatiolla nähdään eri suuntaisia vaikutuksia. Valtioiden välistä kilpailua korostavissa teorioissa globalisaation nähdään aiheuttavan painetta veroasteen alentamiseen ja tätä kautta myös sosiaalimenojen supistamiseen. Ns. kompensatioteorian mukaan globalisaation myötä lisääntyvä epävarmuus taas lisäisi sosiaaliturvan tarvetta ja kysyntää ja tätä kautta myös sosiaalimenoja.

Sosiaalimenojen tasoa on selitetty myös puhtaasti ideologisilla tekijöillä, jossa hallituksen poliittinen suuntautuneisuus selittää sosiaalimenojen tasoa ja kehitystä. Tähän liittyen on myös äänestysaktiivisuuden nähty vaikuttavan sosiaalimenojen tasoon. Myös poliittisen järjestelmän instituutionaalisen rakenteen (esim. vaalijärjestelmä) on esitetty vaikuttavan sosiaalimenojen tasoon. Ajallisesti vaalien läheisyyden on nähty vaikuttavan sosiaalimenoja kasvattavasti (ns. vaalibudjetti). Erityyppiset budjetointiin liittyvät fiskaaliset säännöt voivat myös rajoittaa sosiaalimenojen kasvua.

Mediaaniäänestäjän teorian mukaan tuloerojen kasvu (keski- ja mediaanitulon suhteella mitattuna) lisää tulojen uudelleenjakoa ja samalla myös sosiaalimenoja. On kuitenkin esitetty, että vaikutus riippuisi tuloerojen kasvun taustalla olevista tekijöistä. Yksinkertaista mediaaniäänestäjän teoriaa on myös kritisoitu, koska se ei ota huomioon eri äänestäjien kohtaamia erilaisia riskejä eikä verotuksen ajoittumiseen liittyvää epävarmuutta. Myös äänestäjäkunnan etnisen ja kielellisen hajaantumisen on esitetty vähentävän sosiaalimenoja.

Sosiaalimenojen kasvun on myös esitetty olevan suoraa seurausta tulotason noususta. Ns. Wagnerin lain mukaisesti julkisten menojen osuus nousisi tulotason kasvun seurauksena ja tämä pätsi myös sosiaalimenoihin. Sinällään tulotason ja sosiaalimenojen osuuden kasvun (mahdollinen) yhteys ei vielä selitä mistä tämä johtuu. Alun perin julkisten osuuden kasvun taustalla esitettiin olevan mm. yhteiskunnan monimutkaistumisen, kaupungistumisen, väestötiheyden ja koulutustarpeiden kasvu. Toinen klassinen selitys julkisten menojen kasvulle on ns. Baumolin laki. Tämän mukaan tuottavuus kasvaa huomattavasti nopeammin yksityisillä kuin työvoimavaltaisilla julkisilla aloilla. Alat joissa

tuottavuuden kasvu on heikompi joutuvat kuitenkin kilpailemaan työvoimasta alojen kanssa, joissa tuottavuuden kasvu on parempi. Tämän seurauksena palkkojen kasvu ylittää tuottavuuden kasvun aiheuttaen kustannusten kasvun. Mikäli yksityisen ja julkisen sektorin tuotannon suhde pysyy ennallaan, tämä johtaa julkisten menojen osuuden nousuun.

Nettososiaalimenot

Eri maiden sosiaalimenojen vertailua vaikeuttaa erot etuuksien verotuksessa sekä verojärjestelmän annettava muu tuki. Osassa maita kuten Suomessa valtaosa rahana maksettavista toimeentuloturvaetuuksista on veronalaista tuloa. Toisissa maissa etuudet eivät ole samassa laajuudessa veronalaisia. Esimerkiksi Saksassa työttömyysetuudet eivät ole veronalaista tuloa, vaan etuuden suuruus määräytyy (laskennallisen) nettopalkan mukaan. Kotitaloudet voivat myös olla oikeutettuja sosiaaliin verovähennyksiin ja nämä voivat osittain korvata varsinaisia toimeentuloturvaetuuksia. Suomessa sosiaalisten verovähennysten merkitys on nykyisin vähäinen. Mikäli näitä eroja verotuksessa ei oteta huomioon, voi sosiaalimenojen suuruudesta saatava kuva olla puutteellinen. Veronalaisista sosiaalietuuksista osa palautuu julkiselle sektorille verotuloina. Tämä pienentää nettomääräisiä sosiaalimenoja. Sosiaaliset verovähennykset taas pienentävät julkisen sektorin verotuloja ja kasvattavat nettososiaalimenoja.

Sekä OECD että nykyisin myös Eurostat julkaisevat perinteisten sosiaalimenojen (brutto) lisäksi myös nettososiaalimenotilastoja. Tässä esitetään OECD:n julkaisemia tietoja, koska OECD:n julkaisemat tarkastelut ovat kattavampia ottaen huomioon toimeentuloturvaetuuksien verotuksen lisäksi myös sosiaalisten verovähennysten vaikutuksen.⁸

Kuviossa x on esitetty julkiset brutto- ja nettososiaalimenot suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2017. Suomessa kuten myös muissa Pohjoismaissa julkiset nettososiaalimenot ovat selvästi pienemmät kuin bruttososiaalimenot. Tämä heijastaa sitä, että valtaosa etuuksista on veronalaista tuloa ja että sosiaalisten verovähennysten merkitys on vähäinen. Maissa, joissa toimeentuloturvaetuuksien ei ole kattavasti veronalaista tuloa, välillinen verotus on keveää ja sosiaalisten verovähennysten rooli huomattava, brutto- ja nettososiaalimenojen ero voi olla vähäinen. Ääriesimerkki on Yhdysvallat, jossa julkiset nettososiaalimenot ovat jopa suuremmat kuin julkiset

⁸ OECD vähentää nettososiaalimenoja laskettaessa etuuksista maksettujen välittömien verojen lisäksi myös etuuksien kulutuksesta kertyvän välillisen verotuksen arvioidun vaikutuksen. Maissa, joissa välillinen verotus on kireää, tämä vaikutus on luonnollisesti suurempi.

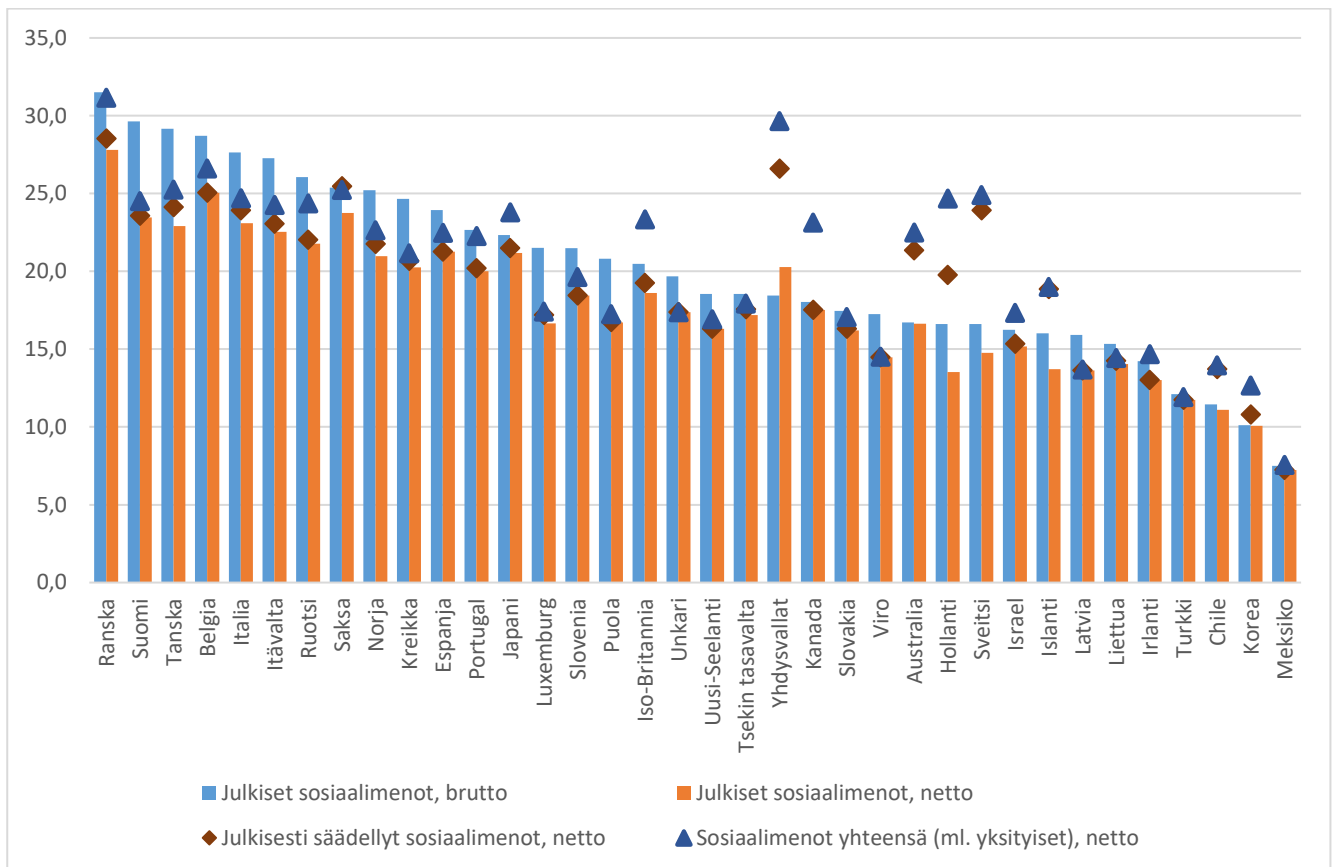
bruttososiaalimenot. Maiden väliset erot myös supistuvat siirryttäessä julkisista bruttososiaalimenoista julkisiin nettososiaalimenoihin.⁹

Kuviossa 2 on esitetty julkisten brutto- ja nettososiaalimenojen lisäksi myös sosiaalimenoja laajemmin kuvaavat sosiaalimenotiedot (netto). Julkisesti säädellyt sosiaalimenot sisältävät ne yksityiset sosiaalimenot, jotka kuitenkin julkisen vallan edellyttämiä. Esimerkki tästä voi olla etuudet (palvelut), jotka perustuvat pakolliseen terveystakuutukseen, jonka voi hankkia myös yksityisesti. Tällaisten julkisen vallan säätelemien yksityisten sosiaalimenojen merkitys on suuri muun muassa Hollannissa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa.¹⁰ Laajin sosiaalimenojen käsite sisältää myös puhtaasti yksityiset sosiaalimenot.

⁹ 36 OECD-maan sosiaalimenojen BKT-suhteen (painottamaton) variaatiokerroin pienenee 29 prosentista 26 prosenttiin.

¹⁰ OECD:n julkisesti säädellyiksi sosiaalimenoiksi luokitellut menoerät voivat Eurostatin tilastoissa sisältyä julkisiin sosiaalimenoihin.

Kuvio 6. Brutto- ja nettososiaalimenojen BKT-suhte eräissä OECD-maissa vuonna 2017, %

Maat bruttososiaalimenojen BKT-suhteen mukaisessa järjestyksessä. Lähde: OECD. Viitattu 6.7.2021.

Sosiaalimenojen rakenne

Sosiaalimenot koostuvat sekä rahana maksettavista toimeentuloturvaetuksista (cash benefits) että palveluina, tavaroina ja kustannustenkorvauksina annettavista etuuksista (benefits in kind). Jatkossa näihin viitataan vain palveluina, mutta on huomattava ne sisältävät muun muassa sairaanhoitokorvaukset sekä myös rahana maksettavista toimeentuloturvaetuksista kustannusten korvauksiksi luokiteltavat asumistuet.

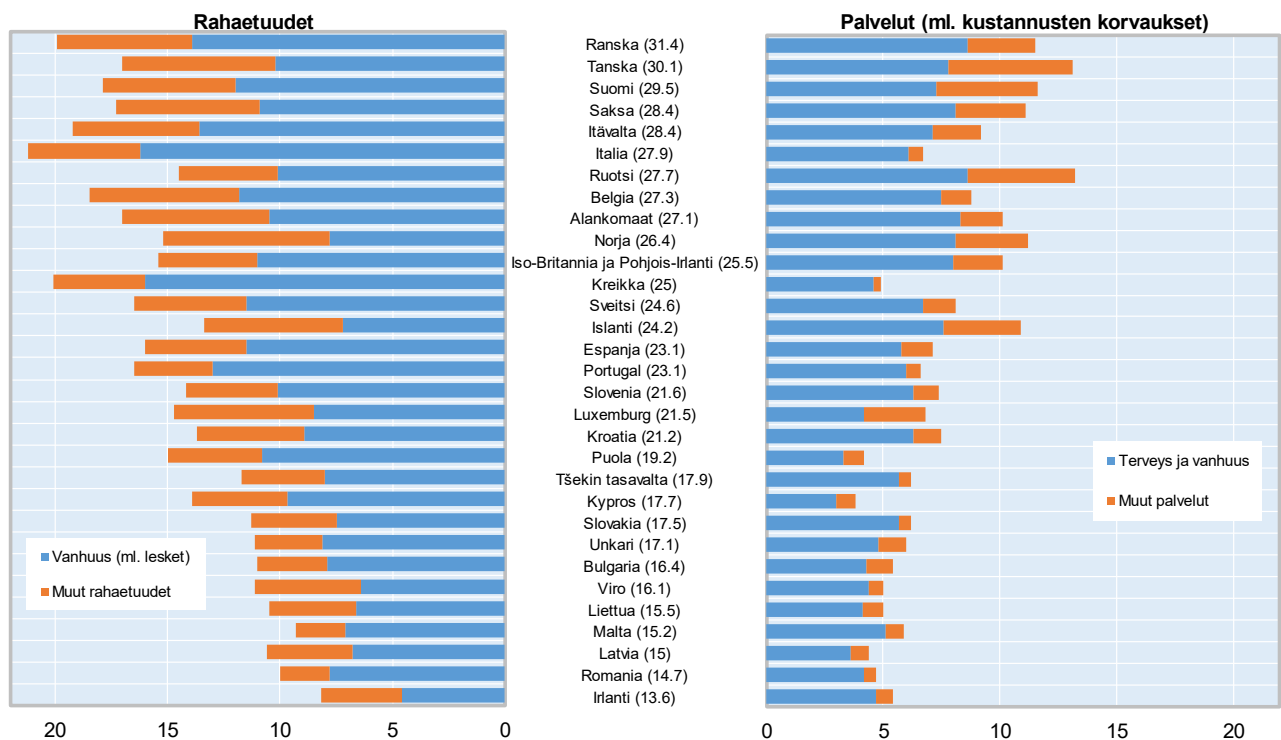
Etuudet voidaan jakaa myös kohderyhmittäin taustalla olevan syyn tai riskin perusteella. Eurostatin ESSPROS-luokituksessa (European System of Integrated Social Protection Statistics) kohderyhmiä ovat sairaus ja terveydestä, toimintarajoitteisuus ja työkyvyttömyys, vanhuus, leskeys ja perheen huoltajan kuolema, perheet ja lapset, työttömyys, asuminen sekä ryhmä muu, joka kattaa esimerkiksi viimesijaisen toimeentuloturvan. Tämäkään jaottelu ei ole ongelmaton. Esimerkiksi työttömyys voi usein olla viimesijaisen turvan taustalla oleva varsinainen syy.

Kuviossa 3 on sosiaalietuusmenot (sosiaalimenot pl. hallintokulut) jaettu rahaetuuksiin sekä palveluihin (ml. tavarat ja kustannusten korvaukset). Niiden kummankin määrä on esitetty suhteessa bruttokansantuotteeseen. Yleensä rahaetuuudet muodostavat selvästi yli 60 prosenttia sosiaalietuusmenoista. Poikkeuksen muodostavat Pohjoismaat Suomea lukuun ottamatta, joissa

rahaetuksien osuus on noin 55-60 prosenttia sosiaalietuusmenoista. Suomessa rahaetuksien osuus on runsaat 60 prosenttia.

Sekä rahaetuudet että palvelut on kuviossa jaettu edelleen siten, että sekä vanhuuteen ja leskeyteen (rahaetuudet) sekä terveyteen ja vanhuuteen (palvelut) liittyvät menot on esitetty erikseen. Vanhuuteen ja leskeyteen liittyvät menot muodostivat tarkastelun maissa vuonna 2018 keskimäärin noin kaksi kolmasosaa kaikista rahaetuksista (EU28, painottamaton keskiarvo). Terveyteen ja vanhuuteen liittyvät menot taas muodostavat kuvion maiden kaikista palvelumenoista vieläkin suuremman osuuden, keskimäärin 80 prosenttia vuonna 2018.

Kuvio 7. Sosiaalietuusmenojen rakenne EU- ja ETA-maissa maissa vuonna 2018, % suhteessa BKT:hen

Maat laskevassa järjestyksessä sosiaalietuusmenojen BKT-suhteen mukaan, joka on esitetty maan nimen jäljessä suluissa. Ei sisällä hallintokuluja (sosiaalimenot = sosiaalietuusmenot + hallintokulut). Hallintokulut EU:ssa keskimäärin 0,9 % suhteessa BKT:hen (EU-27 painotettu keskiarvo, Suomessa 0,5 %). Hallintokulujen vertailukelpoinen arviointi osin hankalaa. Lähde: Eurostat, viitattu 22.6.2021. Graafinen esitystapa OECD:tä mukaillen ks. [OECD:n muistio](#), jossa myös EU:n/ETA:n ulkopuolisten maiden sosiaalimenoja (OECD:n määritelmän mukaisesti).

Sosiaalimenojen rahoitus

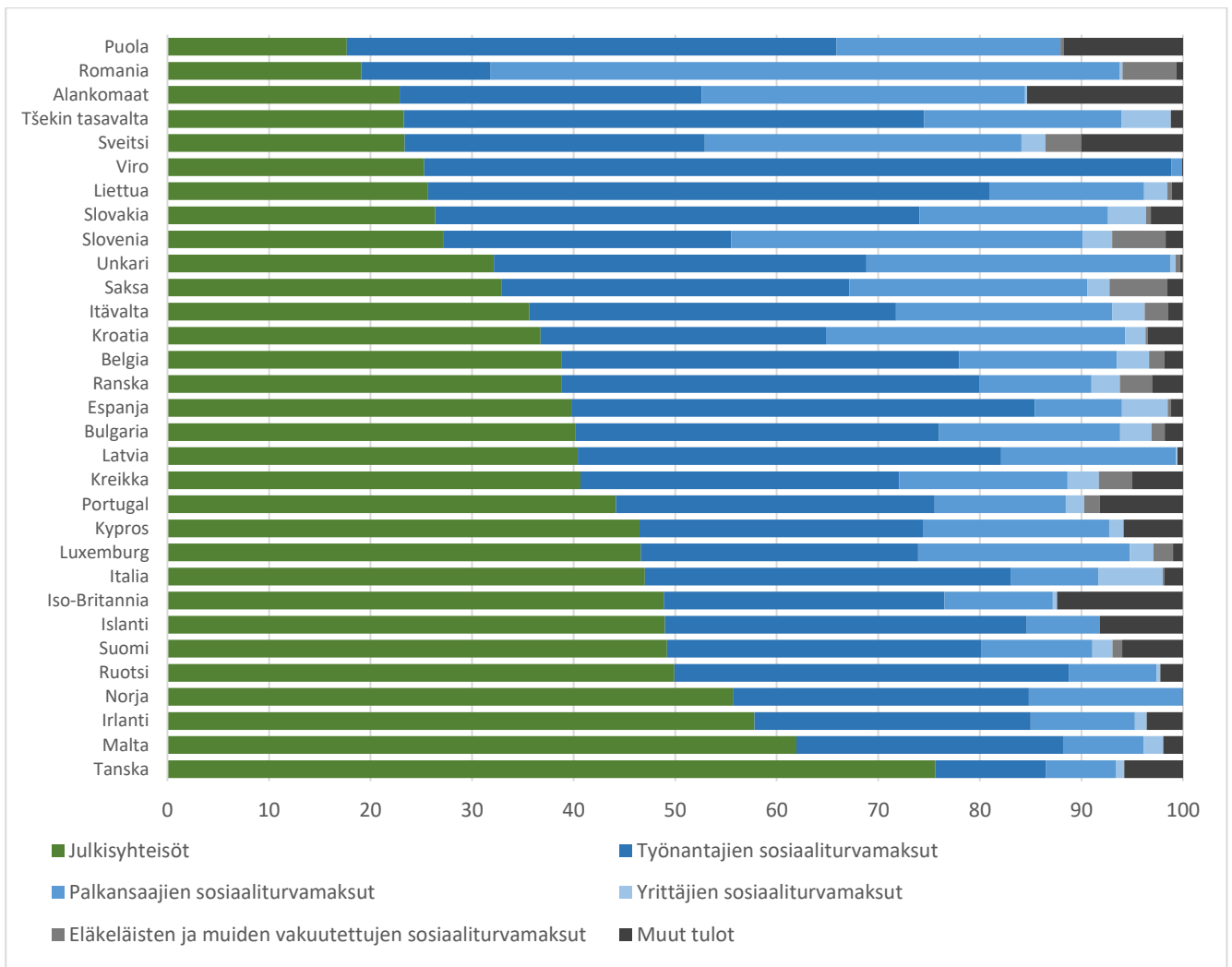
Kuviossa 4 on esitetty sosiaalimenojen rahoitusrakenne Eurostatin käyttämän luokituksen mukaan eri EU-maissa. Luokituksessa rahoitus jakaantuu julkisyhteisöiltä tulevaan rahoitukseen, eri sosiaaliturvamaksuihin sekä muihin tuloihin. Julkisyhteisöiltä tuleva rahoitus perustuu pääosin

verotuloihin. Sosiaaliturvamaksut jakaantuvat edelleen työnantajien¹¹, palkansaajien, yrittäjien, eläkeläisten ja muiden vakuutettujen sosiaaliturvamuksuihin. Muut tulot sisältävät muun muassa pääomatulot.

EU-maiden maiden välillä on huomattavia eroja sosiaaliturvan rahoitusrakenteessa. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa rahoitus tukeutuu merkittävältä osin julkisyhteisöjen kautta ohjautuvaan verorahoitukseen. Esimerkiksi eräissä Keski-Euroopan maissa verorahoituksen merkitys on huomattavasti vähäisempi.

¹¹ Työnantajien sosiaaliturvamaksut sisältävät myös ns. työnantajien laskennalliset sosiaaliturvamaksut (employers imputed social contributions), johon luokitellaan rahoitus, joka tapahtuu ilman erillistä vakuuttajaa tai erillistä tarkoitusta varten taseeseen sisällytettyä reservejä. Mikäli tällaiset etuudet ja sitoumukset realisoituvat vasta tulevaisuudessa pitäisi laskennallisten sosiaaliturvamaksujen sisältää tulevien etuuksien nykyarvo, mutta käytännössä esimerkiksi ”kypsiksi” luokiteltujen järjestelmien kohdalla saatetaan tulevien sitoumusten nykyarvon sijasta käyttää kirjanpitojakson todellisia menoja tähän tarkoitukseen. Ks. tarkemmin: European system of integrated social protection statistics — ESSPROS MANUAL AND USER GUIDELINES 2019 edition luku 5([linkki](#)).

Kuvio 8. Sosiaalimenojen rahoitus EU- ja ETA-maissa rahoitustyyppin mukaan vuonna 2018, % kokonaisrahoituksesta

Lähde: Eurostat. Viitattu 29.6.2021

Tutkimustietoa eri rahoitusmuotojen vaikutuksista (tuotetaan syksyn aikana)

Tähän osioon kootaan syksyn aikana tietoa esimerkiksi seuraavista kysymyksistä:

- Työntekijän vs. työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut
- Mitä vaikutuksia maksuilla on esim. työllisyyteen tai palkkoihin?
- Mitä vaikutuksia vaihtoehtoisilla rahoitusmuodoilla on?
- Mitä vaikutuksia sosiaaliturvamaksujen omavastuuelementeillä on?